

A MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS ÉS MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS TÉMÁJÚ SZABVÁNYSOROZAT TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK KONCEPCIÓJA AZ EZREDFORDULÓIG.

*Tájékoztató a Magyar Szabványügyi Testület által 1997 évben
jóváhagyott minőségügyi vonatkozású Magyar Nemzeti
Szabványokról és egyéb tárgyú Magyar Nemzeti Katonai
Szabványokról.*

Füredi László¹

A cikk célja áttekintést nyújtani az érdeklődő olvasó számára a szabványosítás aktuális kérdéseiről.

Az első rész összefoglaló jelleggel mutatja be a már szakmai körökben népszerűen csak "ISO 9000"-esként emlegetett minőségügyi szabványcsalád továbbfejlesztésének koncepcióját, bemutatva a munka jelenlegi állását.

A cikk második része tájékoztatást nyújt a magyar szabványosítási tevékenység Magyar Honvédséget is érintő legújabb eredményeiről.

Az ISO/TC 176² fejlesztési koncepciója 2000-ig az ISO 9000-es és ISO 10000-es szabványcsalád továbbfejlesztésére

Az ISO/TC 176 "Minőségirányítás és minőségbiztosítás" nevet viselő Műszaki Bizottsága 1997. november 3. és 8. között tartotta meg Rio de Janeiro-ban 16. plenáris ülését.

1 Füredi László ny. mérnök ezredes, a Magyar Szabványügyi Testület 901 számú Műszaki Bizottság alelnöke, a Magyar Minőség Társaság szakértője.

2. International Organization for Standardization/ Technical Committee 176: Nemzetközi Szabványosítási Szervezet 176. számú Műszaki Bizottsága.

Mintegy 40 ország 303 küldötte és számos nemzetközi szervezet képviselője vett részt a nyitó és záró plenáris ülésen, illetve a különböző albizottsági (SC)³ és munkacsoport (WG)⁴ üléseken.

Az ISO/TC 176 keretén belül három albizottság között oszlik meg a szabványosítási tevékenység. Ezek az albizottságok a következők:

SC 1: "Terminológia"

SC 2: "Minőségügyi rendszerek"

SC 3: "Kiegészítő technikák"

Az albizottságok a következő területeken fejtik ki tevékenységeiket:

- SC 1: az albizottságon belül három munkacsoport működik, amelyek közül a legfontosabb az új ISO 9000 szabványt kidolgozó munkacsoport. A másik két munkacsoport feladata a fogalmak műszaki bizottságon belüli, illetve más bizottságok szóhasználatával foglalkozik.
- SC 2: a minőségbiztosítás követelményeit tartalmazó ISO 9001, valamint a minőségirányítás irányelveit tartalmazó ISO 9004 dokumentumok integrálásával foglalkozik.
- SC 3: alapvetően az új ISO 10011 audit szabvány kidolgozásával foglalkozik. Egyik igen lényeges és érdekes téma a minőségügyi és környezetvédelmi audit szabványok összehangolása. Az albizottság által eddig kidolgozott további szabványok (például a mérőeszközökre, az oktatásra, a minőségügyi kézikönyvre, a minőség gazdasági kérdéseire, valamint a statisztikai technikák alkalmazására vonatkozó irányelvek) sorsa még bizonytalan.

3. SC (Subcommittee): albizottság

4. WG (Work Groupe) munkacsoport.

- Egyes felfogások szerint ezeket az alap szabványokba kellene beépíteni vagy "Műszaki beszámoló"-ként kellene megjelentetni. Ugyanakkor azok a szakértők, akik ezeket az irányelveket kidolgozták, amellet foglaltak állást, hogy az 1999. év végére várható átdolgozott alapszabványok elkészüléséig ezek az irányelvek alkalmazhatóak, tehát szabványként kell kiadni ezeket.

A minőségügyi rendszerek első szabványainak megjelenése óta a szabványok folyamatosan korszerűsödnek és újabb kiegészítő szabványokkal válnak egyre teljesebbé. Az ezredfordulóig tervbe vett további korszerűsítés igénye azonban az ISO 14000 környezetirányítási rendszerszabványok megjelenésével fogalmazódott meg. A különböző irányítási rendszereket együttesen alkalmazni kívánók foglalták meg először, hogy ezeket a rendszerszabványokat célszerű lenne valamilyen szinten összehangolni, és bizonyos mértékű ésszerű átjárhatóságukat biztosítani. Ennek az igénynek a kielégítése azonban megköveteli a jelenlegi túlrészletezett és sok esetben felesleges átfedéseket magukban hordozó szabványokat (mint az ISO 9001, ISO 9002, ISO 9003) lehetőség szerint egymásba integrálva, egy kevesebb dokumentumot tartalmazó, könnyebben áttekinthető és kezelhető minőségügyi szabványcsaládot hozzanak létre.

A fentiek értelmében az ISO/TC 176 üzleti tervének az N 269 R jelű alapidokumentumban foglaltaknak megfelelően végzi a szabványosítási tevékenységét.

A jelenlegi tervek szerint 1999. negyedik negyedévben várható a négy alapszabvány megjelenése, amelyek az alábbiak:

- ISO 9000: Fogalmak és terminológia
- ISO 9001: A minőségbiztosítás követelményei
- ISO 9004: Irányelvek a minőségirányításra

- ISO 10011: Irányelvek a minőségügyi rendszerek auditálására

Az eddig említetteken kívül még két külön munkacsoport foglalkozott két különböző témával.

Szektor-specifikus témák. A legfontosabb területek az autóipar (QS 9000) és az orvosi készülékek (ISO 13485 és ISO 13488) témaköre volt. Az a javaslat született, hogy az új szabványok kidolgozásának minél korábbi fázisában vonják be az ISO/CASCO⁵-t annak érdekében, hogy a tanúsító és akkreditáló szervezetek számára iránymutatásokat dolgozzon ki az általános és szektor-specifikus követelmények megfelelő kezelésére.

Projektirányítási témák. A munkacsoport két új ISO kiadványra (Brochure) tett javaslatot:

- minőségirányítási elvek (Quality management principles)
- kiválasztási és alkalmazási elvek a 2000. év szabványcsaládjához (Selection and use of the Year 2000 Family)

A jelenlegi ISO/TC 176 munkatételek és kiadványok állását és a 2000. évre tervbe vett változásokat az I. számú táblázat szemlélteti.

5 Committee on Conformity Assessment: Megfelelőség-értékelési Bizottság

Kiadványok	Állapot		
	Jelenleg	Közbenes	Végleges (2000 után)
ISO 8402:1994. QM és QA Szótár	Szabvány	Szabvány	Visszavonás-beolvasztás az új ISO 9000-be.
ISO 9000-1:1994. QM és QA szabványok-P1: A kiválasztás és használat irányelvei	Szabvány	Szabvány	Visszavonás-beolvasztás az új ISO 9000-be.
ISO 9000-3:1994. QM és QA szabványok-P3: Irányelvek az ISO 9000 szoftver felhasználásához	Szabvány	Új 9000-3 lefedi az 1991-es kiadást	Visszavonás-beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be.
ISO 9000-4:1993. QM és QA szabványok -P4: Útmutató a „rendelkezésre állás” programmenedzsmenthez	Szabvány	Szabvány (javaslat egy kizárólagos IEC szabványra)	IEC szabvány
ISO 9001:1994. Minőségügyi rendszerek - QA modell: tervezéshez, fejlesztéshez, termeléshez, szereléshez, szolgáltatáshoz.	Szabvány	Szabvány	Új ISO 9001
ISO 9002:1994. Minőségügyi rendszerek - QA modell: termeléshez, szereléshez, szolgáltatáshoz	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 9003:1994. Minőségügyi rendszerek - QA modell: végellenőrzéshez és vizsgálatához	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 9004-1:1994. QM és QS elemek 1. rész: irányelvek	Szabvány	Szabvány	Új ISO 9004
ISO 9004-2:1991. QM és QS elemek 2. rész: irányelvek a szolgáltatásokhoz.	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 9004-3:1993. QM és QS elemek 3. rész: irányelvek feldolgozott anyagokhoz	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 9004-4:1993. QM és QS elemek 4. rész: irányelvek a minőség javításához	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be + felülvizsgálat új műszaki beszámoló készítése céljából a minőség technikákról
ISO 10005:1995. Minőségirányítás: irányelvek a minőségtervekhez	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 10007:1995. Minőségirányítás: irányelvek a konfiguráció menedzsmenthez	Szabvány	Szabvány	Visszavonás - beolvasztás az új ISO 9001-be és 9004-be
ISO 10011-1:1990.,-2:1991.,-3:1991. Irányelvek a minőségügyi rendszerek auditálásához	Szabvány	Szabvány	Mindhárom rész lefedi a új ISO 10011
ISO 10012-1:1992. QA követelmények mérő berendezésekre- Pt1: metrológiai jóváhagyási rendszer	Szabvány	Szabvány	Mindkét rész az új ISO 10012 szabványban
ISO 10013:1995. Minőségügyi kézikönyvek kidolgozásának irányelvei	Szabvány	Szabvány	Az új ISO 10013 lefedi az 1995-ös kiadást. Az új ISO 10013 végleges státuszát meg kell határozni.
ISO 9000 kisüzemeknek: Mit tegyenek - az ISO/TC 176 (1996.) tanácsai	ISO publikáció	ISO publikáció	Visszavonás

A 2. számú táblázat mutatja be az 1997, 1998, 1999. években a kidolgozás ütemét és fázisait negyedéves bontásban. A táblázatban alkalmazott jelek magyarázata a táblázat alján található.

6. Quality management: minőség irányítás

7. Quality assurance: minőség biztosítás

8. International Electrotechnical Commission: Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság

9. Quality system: minőségügyi rendszer

A jelenlegi ISO/TC 176 munkafeltételek és kiadványok állása.

2. számú táblázatot

Munkafeltételek	1997				1998				1999			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
ISO 9000, koncepció és terminológia	NP					CD			DIS		FDIS	Pub
ISO 6TR2 100XX, A definíciók és fogalmak gyűjteménye		WD				Pub mint TR						TBD
ISO 9000-2, Az ISO 9001/2/3 felhasználásának irányelvei	FDIS		Pub									9001/9004-ben +WD
ISO 9000-3, irányelvek az ISO 9001 szoftver felhasználásához	DIS		FDIS	Pub								9001/9004-ben +WD
ISO 10006, A „Minőség a project menedzsmentben” irányelvei	DIS	FDIS		Pub								Új Pub. Mint TR
ISO 9001, A minőségbiztosítás követelményei	NP					CD			DIS		FDIS	Pub
ISO 9004, A minőségmenedzsment irányelvei	NP					CD			DIS		FDIS	Pub
ISO/TR2 10008, A minőségmenedzsment elvei	WD		Jóváhagy (nem pub)									
ISO 10011, Minőségügyi rendszerek auditálásának irányelvei			WD			CD			DIS		FDIS	Pub
ISO 10012-1, Mérésberendezések – metrológiai jóváhagyás követelményei			WD			CD	DIS		FDIS	Pub		
ISO 10012-2, Mérésberendezések – irányelvek mérési folyamatok ellenőrzéséhez			FDIS	Pub		csatlólni az I-hez						
ISO 10014, Irányelvek a minőség gazdaságosságának irányítására			FDIS		Pub							9001/9004-ben +WD

2. számú táblázat folytatása

Munkatételek	1997				1998				1999			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
ISO 10015, A tréning irányelvei	CD		CD2		DIS			FDIS		Pub		9001/9004-ben +WD
ISO/TR3 10017, Statisztikai módszerek felhasználásának irányelvei			WD			CD	DIS			FDIS	Pub mint TR	
ISO 10013 Minőségügyi kézikönyvek kidolgozásának irányelvei		NP	WD			CD		DIS			FDIS	9001/9004-ben +WD
ISO TR2 XXX Autóipari minőségügyi rendszer követelményei			NP	WD	hivatkozni a kísérleti projektre							
ISO Brossura a minőségirányítás elveiről									WD			Pub mint Br
ISO Brossura a jelenlegi kiadású ISO 9000-es szabványok kiválasztásáról és használatáról			WD	Pub mint Br								WD
ISO Brossura a 2000 évi ISO 9000-es szabványcsalád kiválasztásáról és használatáról			NP				WD					Pub mint Br

Jelmagyarázat:

NP = új javaslat

WD = munkaterv készítése

CD = a tervezet körözése

DIS = a kérdőív körözése

FDIS = a végleges nemzetközi szabványtervezet körözése

Pub = publikáció

Br = ISO Brossura

TR = műszaki beszámoló

WD = visszavonás

TBD = a dokumentum hosszú időszakú állapota meghatározandó

Q1, Q2, Q3, Q4 = az éven belüli negyedéves bontás

A koncepcióval kapcsolatban feltétlenül meg kell említeni, hogy az ISO 9000-s szabványcsalád korszerűsítése feltehetően kihatással lesz a NATO Szövetségi Minőségbiztosítási Kiadványok (AQAP) továbbfejlesztésére is.

Előterjesztett Magyar Nemzeti Szabványok jóváhagyása

A Magyar Szabványügyi Testület Alapszabályának 15.§ 5. pontja, valamint a Szabványügyi Tanács működési rendjéről szóló 21/1996. SZT határozat 3.8. pontja alapján -a késedelemből eredő hátrányos következmények elhárítása végett - az MSZT elnöke 1997. december 9-én és 19-én írásbeli szavazásra bocsátott több Magyar Nemzeti Szabványt.

A Szabványügyi Tanács szavazatainak alapján az előterjesztett szabványok jóváhagyásra kerültek.

Ezek közül a Magyar Honvédség szempontjából is lényegesnek számítóakat emelem ki.

A 3 számú táblázat a jóváhagyott magyar nemzeti minőségügyi szabványokat mutatja be.

3. számú táblázat

Azonosító jelzet	Tárgy	A műszaki bizottság azonosító jele	A szabvány kiadását kezdeményező neve
MSZ ISO 10013	Minőségügyi kézikönyvek kidolgozásának irányelvei Forrás: ISO 10013 Új Jogforrás: 90/683/EEC, 93/465/EEC Költségviselő: TVK Rt., MSZT	MSZTM/MB ¹⁰ 901	MSZT/MB 901
MSZ EN ISO 9000-1	Minőségirányítási és minőség-biztosítási szabványok. Első rész: Irányelvek a kiválasztáshoz és alkalmazáshoz.(ISO 9000-1:1994.) Forrás: EN ISO 9000-1:1994. Az MSZ EN 29000:1992 helyett Jogforrás: 90/683/EEC, 93/465/EEC Költségviselő: COP 96, TVK Rt, Ganz Acélszerkezet Rt.	MSZT/MB 901	MSZT/MB 901
MSZ EN ISO 9004-1	Minőségirányítás és minőségügyi rendszerelemek. Első rész: Irányelvek (ISO 9004-1:1994.) Forrás: EN ISO 9004-1:1994 Jogforrás: 90/683/EEC, 93/645/EEC Költségviselő: COP 96, TVK Rt, Ganz Acélszerkezet Rt	MSZT/MB 901	MSZT/MB 901
MSZ EN 30012-1	Minőségbiztosítási követelmények mérőberendezésekre Első rész: Mérőberendezések metrológiai konfirmálásának rendszere (ISO 10012-1:1992) Forrás: EN 30012-1:1993. Új. Jogforrás: 90/683/EEC, 93/645/EEC Költségviselő: COP 96, TVK Rt.	MSZT/MB 901	MSZT/MB 901

10 Magyar Szabványügyi Testület Műszaki Bizottság

A 4 számú táblázat a jóváhagyott magyar nemzeti katonai szabványokat mutatja be.

4. számú táblázat

Azonosító jelzet	Tárgy	A műszaki bizottság azonosító jele	A szabvány kiadását kezdeményező neve
MSZ K 1108	Rakodólapok, egységgrakománnyok, csomagok és konténerek katonai követelményei és az egységgrakománnyok vizsgálata Forrás: STANAG ¹¹ 2828 Új Jogforrás: - Költségviselő: HM HTI	MSZT/MB 306	KSZKB ¹²
MSZ K 1109	Cserélhető rakfelületek kialakításának katonai követelményei Forrás: STANAG 2413 Új Jogforrás: - Költségviselő: HM HTI	MSZT/MB 306	KSZKB
MSZ K 1110	Anyagmozgató berendezések katonai követelményei és vizsgálata Forrás: STANAG 2829 Új Jogforrás: - Költségviselő: HM HTI	MSZT/MB 306	KSZKB
MSZ K 1111	Katonai szállítási és tárolási megjelölések Forrás: STANAG 4281 Jogforrás: - Költségviselő: HM HTI	MSZT/MB 306	KSZKB

11. NATO szabványosítási megállapodás

12. Katonai Szabványügyi Koordinációs Bizottság